

Joan Rodés i Teixidor

(11.3.1938 - 10.1.2017)

El doctor Joan Rodés va morir el passat dia 10 de gener, als 78 anys. Un parell de generacions de metges i científics, que ens hem aplegat al seu voltant ens hem quedat orfes d'un líder, d'un mentor, no només com a director general de l'Hospital Clínic i primer director de l'Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), sinó també com a impulsor de la recerca biomèdica a Catalunya i l'Estat.

El doctor Joan Rodés va estudiar medicina a la Universitat de Barcelona, on es va llicenciar el 1962. El seu referent familiar mèdic era el seu avi, metge de Rodonyà, el doctor Pau Teixidor, que fou molt estimat per la seva vocació i generositat envers els malalts. En acabar la llicenciatura, el doctor Joan Rodés va ser nomenat cap clínic de Medicina Interna a la càtedra del professor Joan Gibert-Queraltó. L'any 1964 el doctor Joan Rodés, amb una ajuda del Govern francès, va passar un any a l'Hospital Saint Antoine de París amb el professor Jacques Caroli. L'estada fou ben profitosa: el doctor Rodés hi va descobrir la importància de l'hepatologia com a possible futura especialitat i un model d'atenció mèdica innovador.

Al seu retorn, el 1968, va aplegar, a la seva casa de Montferri, un petit grup de metges i estudiants, i, sota el seu lideratge, van emprendre la decisió de crear la Unitat d'Hepatology de l'Hospital Clínic de Barcelona, que, amb el temps, ha estat un referent per als estudiants d'arreu del món, considerat com un dels llocs on s'ha desenvolupat la millor medicina i recerca en l'àmbit de les malalties del fetge. Aquesta Unitat d'Hepatology va apostar per una estructura ben diferent de la clàssica, que en aquell moment es practicava als hospitals catalans. La conducta clàssica proposava que un metge especialista dominés tots els aspectes de la seva especialitat, sense exclusions. El doctor Joan Rodés impulsà un altre sistema, la subespecialitat dins l'especialitat. Un hepatòleg es dedicaria a l'hepatitis, un altre a la cirrosi, un altre a l'ascites, un altre a la hipertensió

portal, i així un per a cadascuna de les branques del coneixement establert. Aquest canvi serà molt important en la pràctica mèdica als hospitals de més alt nivell. És possible que el doctor Rodés rebés part d'aquesta influència de la medicina anglosaxona després de ser convidat, el 1973, per Roger Williams a donar una conferència al King's College de Londres, amb qui més endavant i conjuntament amb un altre eminent hepatòleg europeu el doctor Jean Pierre Benhamou de l'Hospital Beaujou a Clichy impulsaren la Societat Europea de Fetge (EASLD) i el *Journal of Hepatology*.

Aquesta trajectòria personal s'ha d'emmarcar en un procés de canvi, diríem revolucionari, que es produeix l'any 1973 a l'Hospital Clínic. Suposa l'organització de l'hospital en serveis i seccions, i la professionalització i la jerarquització dels metges que hi treballen. El doctor Joan Rodés participa activament en aquest canvi. I ho fa des de baix, afavorint l'adscripció dels professionals a una associació mèdica, el Comitè de Delegats, amb eleccions democràtiques —estem parlant d'un període fosc, dictatorial— que amb el temps esdevindrà clau per a l'Hospital Clínic.

El doctor Rodés sabia millor que ningú que el seu projecte, en el camp de l'especialitat, no aniria endavant si no era capaç de fer possible un hospital modern que l'acollís. I es va proposar fer-ho. No ocupava un lloc de poder, no era catedràtic, ni cap de departament, ni degà. Ho va fer des del Comitè de Delegats que he esmentat i va proposar dues iniciatives que han resultat importants. La primera va ser finançar un any d'estada a l'estranger a aquells metges de plantilla que estiguessin decidits a millorar la seva formació, a través d'un projecte de recerca o innovació, amb la idea que, en retornar al nostre país, fossin capaços d'aplicar aquest coneixement al mateix Hospital Clínic, alhora que a través d'aquest exercici n'afavorien la seva internacionalització. La segona iniciativa consistia a pagar un any addicional de contracte als metges residents perquè poguessin iniciar-se en la recerca, i, si fos possible, iniciessin el projecte de tesis doctoral. Era impensable, en aquell temps, que l'administració de l'hospital acceptés aquesta despesa. Però els metges, en ple debat per un conveni laboral, van incorporar la renúncia a un percentatge del seu propi sou perquè aquestes accions es poguessin dur a terme. El doctor Joan Rodés fou un dels promotors d'aquesta decisió. Estava ben convençut que la incorporació de talent i l'impuls a la innovació i la recerca eren els pilars del futur de l'Hospital.

El projecte avança. La Unitat de Fetge esdevé ja un referent. Altres professionals de l'hospital s'emmirallen en la iniciativa d'en Joan Rodés i els seus companys. El doctor Joan Rodés aprofita aquesta embranzida no sols per renovar l'Hospital, sinó també per apropar-se a alguns organismes de recerca a Madrid —els diners són a Madrid, em deia— com l'incipient FIS, on contribueix al disseny d'una política de recerca en l'àmbit sanitari, que acaba per beneficiar i molt —i no només— a un hospital competitiu com el Clínic.

L'any 1985 crea, amb altres investigadors, la Fundació Clínic per a la Recerca Biomèdica, amb l'ànim de donar la màxima facilitat a la sol·licitud de projectes competitiu, la seva gestió i justificació, i crear el canemàs adequat per a la pràctica d'assaigs clínics suportats per la indústria farmacèutica. En poc temps, la Fundació esdevé un ens útil, imprescindible, per als investigadors clínics.

Als anys vuitanta es va plantejar un debat conceptual. La recerca que es podia impulsar des de l'hospital, era clínica, de base epidemiològica, estudiava cohorts, rebia suport d'algunes especialitats mèdiques com la immunologia, la bioquímica, la microbiologia i l'anatomia patològica. Però la irrupció en el camp de la ciència de la biologia molecular, i més tard, de les òmiques, plantejava nous reptes. Entrem en un terreny de molta més complexitat i es comença a parlar de la medicina traslacional que exigeix posar sota un mateix aixopluc investigadors bàsics i clínics, amb la idea d'implicar la recerca bàsica en la resolució de problemes clínics. Es tractava de respondre la pregunta des d'un vessant còmplice, sabent que en medicina, la ciència biomèdica es fa la pregunta capçalera del llit del malalt.

És aleshores, quan el doctor Rodés promou la creació de l'Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), on aplega investigadors acreditats de l'Hospital Clínic, de la Universitat de Barcelona, del Consell Superior d'Investigacions Científiques i més endavant de la Fundació ICREA, del Instituto de Salud Carlos III, i investigadors contractats pel mateix IDIBAPS. Aquest institut vol entroncar amb aquell Institut de Fisiologia que August Pi i Sunyer i altres professors de la Universitat de Barcelona construeixen a principis del segle xx. El doctor Joan Rodés va estar al davant de l'IDIBAPS fins a l'any 2003, quan, en plena crisi hospitalària, va considerar que per seguir el model assistencial de qualitat, amb bona docència i recerca d'excel·lència, era necessari que assumís la direcció general de l'Hospital Clínic.

El pensament del doctor Joan Rodes en l'àmbit biomèdic i en especial pel que fa a la recerca no sols ha influït a Catalunya. Arreu de l'Estat espanyol, metges i investigadors s'emmirallen en les seves propostes. És una referència nacional i internacional.

El doctor Joan Rodés ha estat un home generós, un líder, abocat de ple a una medicina social de qualitat. Ha esmerçat una part considerable de la seva vida, a fer possible la millor recerca en medicina, aquí i arreu, amb el convenciment que el progrés de la medicina va molt lligat als avenços de la recerca i la innovació. Ha ocupat màximes responsabilitats a l'Hospital Clínic, ha estat catedràtic de medicina a la Universitat de Barcelona, i guardonat amb el Premi Nacional de Recerca, la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or de la Generalitat, entre altres múltiples distincions. Crec que ens honora que hagi estat membre actiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

He fet un breu resum de la seva trajectòria. No tinc cap dubte que la figura del doctor Joan Rodes s'engrandirà amb el temps i serà considerat com una de les personalitats majors de la medicina catalana a la segona meitat del segle XX. Tanmateix, la seva absència no sols serà rellevant per a l'Hospital Clínic, per a la Universitat de Barcelona i per a l'IDIBAPS, sinó per a tota la medicina i la ciència catalana.

Text llegit pel senyor Ramon Gomis de Barbarà en el Ple del dia 19 de gener de 2017

Xavier Roselló i Molinari

(3.8.1948 - 10.9.2016)

El 10 de setembre passat ens deixà sobtadament, a l'edat de seixanta-vuit anys, Xavier Roselló i Molinari, qui havia estat membre de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'Institut des del febrer de 2005, en l'especialitat de transport dins l'àrea d'enginyeria industrial. La seva sobtada mort ha deixat un dolorós buit en el seu entorn familiar i professional i en el nombrós cercle d'amistats.

En l'entorn familiar, va assumir el paper de fill gran a la mort del seu pare als cinquanta-set anys, quan ell en tenia vint-i-cinc i el petit dels seus cinc germans en tenia onze. Va posar per sobre d'interessos personals el bé de la família, mare i germans més joves, sense que això fos impediment per ser proper, divertit, amic de la gresca, per xerrar de tot, per riure i per compartir tot el que sabia sense ser mai allixonador.

La vida d'en Xavier ha estat marcada per grans passions: passió per les llengües, passió per la seva feina —el món del transport públic—, passió pels viatges i la descoberta del món i, projectada sobre totes elles, la seva gran estimació vers el país.

Entenia les llengües com a interpretacions del món fetes en els diferents llocs, i això l'esperonava a passejar-se per la geografia i conèixer la seva gent. A Catalunya, es delia